

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 280/2022-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátkou JUDr. Martinou Mrázovou, Šoltésovej 20, Bratislava, proti rozsudku Okresného súdu Bratislava I č. k. 12 C 17/2010-163 z 27. februára 2017, rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 15 Co 187/2017-219 z 29. mája 2019 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 Cdo 250/2019 z 24. novembra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia označení v záhlaví tohto uznesenia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 18. februára 2022 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 12 ods. 2 ústavy, práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 7 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) a čl. 21 charty napadnutými rozhodnutiami Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“), Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovatelia navrhujú zrušenie napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu v spojitosti s rozhodnutiami okresného súdu a krajského súdu a vrátenie veci najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Súčasne požadujú priznanie náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovatelia boli stranou v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 12 C 17/2010 v procesnom postavení žalobcov, ktorí sa žalobou proti Slovenskej republike – najvyššiemu súdu domáhali náhrady nemajetkovej ujmy

v sume každému po 30 000 eur s poukazom na § 9 ods. 3 zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „antidiskriminačný zákon“) z titulu diskriminačného konania, ktorého sa dopustila žalovaná v súvislosti s ich odmeňovaním, keď s nimi ako so sudcami trestného kolégia najvyššieho súdu zaobchádzala v porovnaní so sudcami Špeciálneho súdu a v porovnaní s inými sudcami najvyššieho súdu, ktorí rozhodovali o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam sudcov Špeciálneho súdu, rozdielne, čím došlo k zníženiu ich dôstojnosti a spoločenskej vážnosti, keďže verejnosť vnímala nižšie odmeňovanie ako výraz ich práce, ktorá je v porovnaní s prácou „špeciálnych sudcov“ najvyššieho súdu podradného charakteru, a domnievala sa, že len sudcovia Špeciálneho súdu sú morálne bezúhonní a neúplatní. Poukázali pritom na nález ústavného súdu č. k. PL. ÚS 17/08 z 20. mája 2009 (ďalej len „nález z 20. mája 2009“), ktorý podľa názoru sťažovateľov nerovné zaobchádzanie konštatoval.

3. Okresný súd napadnutým rozsudkom žalobu sťažovateľov zamietol a žalovanej proti sťažovateľom nárok na náhradu trov konania nepriznal. V rámci právneho posúdenia základu predmetu sporu (týkajúceho sa vzniku samotnej diskriminácie) dospel okresný súd na podklade záverov nálezu ústavného súdu z 20. mája 2009 k tomu, že k diskriminácii medzi sudcami Špeciálneho súdu a ostatnými sudcami všeobecných súdov došlo. Zastával však názor, že sťažovatelia ako žalobcovia neunesli dôkazné bremeno na preukázanie dôvodnosti nimi uplatneného nároku na zaplatenie žalovanej sumy. Zdôraznil, že nástroje sanácie diskriminácie sú v antidiskriminačnom zákone formulované hierarchicky: upustenie od diskriminačného konania, napravenie protiústavného stavu a poskytnutie primeraného zadosťučinenia, pričom poskytnutie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je možné len vtedy, ak primerané zadosťučinenie nebolo postačujúce na zhojenie následkov diskriminácie a zároveň došlo k značnému zníženiu dôstojnosti, spoločenskej vážnosti alebo spoločenského uplatnenia diskriminovanej osoby.

4. V ďalšom okresný zdôraznil, že nemajetková ujma – primerané zadosťučinenie nie je náhradou mzdy a ani škodou, ale predstavuje satisfakčnú reparáciu protiprávneho stavu, ktorý svojimi dôsledkami a dosahom spôsobil nenapraviteľnú ujmu v nemateriálnej sfére jednotlivca. Sťažovatelia argumentovali zovšeobecnenými tvrdeniami, že nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania bola sťažovateľom značným spôsobom znížená dôstojnosť a spoločenská vážnosť, keďže verejnosť o týchto rozdielnostiach v odmeňovaní vedela a vysvetľovala si ich tak, že nižšie odmeňovanie je dôsledkom a výrazom iba toho, že práca sťažovateľov v porovnaní s prácou špeciálnych sudcov bola podradného druhotriedneho charakteru, že pre plnenie ich pracovných úloh bola postačujúca nižšia kvalifikácia alebo nižší stupeň odbornosti, menšie nároky, že nimi vykonávané súdnictvo bolo menej významné a že zo všetkých uvedených dôvodov bolo ich nižšie odmeňovanie opodstatnené.

5. Podľa názoru okresného súdu sťažovatelia nepreukázali, že v prípade ich osôb došlo skutočne k zníženiu vážnosti a dôstojnosti, nepreukázali tým splnenie podmienok na priznanie nároku podľa § 9 ods. 3 antidiskriminačného zákona.

6. O odvolaní proti napadnutému rozsudku okresného súdu rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom, ktorým rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správne. Stotožnil sa so záverom okresného súdu, že žalobcovia neunesli dôkazné bremeno na preukázanie dôvodnosti

nimi uplatneného nároku, keďže nepreukázali, že v ich prípade došlo k zníženiu dôstojnosti a vážnosti v spoločnosti značným spôsobom.

7. O dovolaní proti napadnutému rozsudku krajského súdu rozhodol najvyšší súd napadnutým uznesením tak, že ho odmietol.

8. Prípustnosť dovolania vyvodzovali sťažovatelia z § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku [ďalej len „CSP“ (súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces)] a z § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) CSP. Existenciu vady zmätočnosti odôvodňovali nedostatočnosťou odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorý sa riadne nevysporiadal s výsledkami vykonaného dokazovania, pričom zdôrazňovali aj nesprávnosť skutkových záverov, keďže súdy neprihliadali na ich výpovede. V súvislosti s právnym posúdením sporu zastávali názor, že už samotný fakt diskriminácie sám osebe zakladá (automaticky) nárok na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy, pričom v procese dokazovania je potrebné skúmať iba sumu nemajetkovej ujmy, ktorá sa odvodzuje od rozdielnosti odmeňovania. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP sťažovatelia poukázali na rozhodnutia okresného súdu sp. zn. 25 C 1/2010 a 16 C 38/2009, pričom namietli odklon v otázke podmienok a predpokladov, ktoré zakladajú vznik nároku na náhradu nemajetkovej ujmy podľa antidiskriminačného zákona. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP boli toho názoru, že dovolací súd vo svojej praxi neriešil diskrimináciu ústavných činiteľov v postavení sudcov v nadväznosti na konštatovanie takejto diskriminácie ústavným súdom. V kontexte dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP sťažovatelia uviedli, že je potrebné vyriešiť právnu otázku výšky nároku nemajetkovej ujmy pri diskriminácii, keďže existuje rozdielna rozhodovacia prax týkajúca sa tejto otázky a je namieste ustáliť kritériá posudzovania jej priznania.

9. V súvislosti s vadou zmätočnosti najvyšší súd uviedol, že v posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad na záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil predmetnú procesnú vadu. Súdy oboch nižších inštancií v odôvodneniach svojich rozhodnutí podrobne popisali obsah podstatných skutkových tvrdení strán a dôkazov vykonaných v konaní, vysvetlili, ako ich skutkové tvrdenia a právne argumenty posúdili, z ktorých dôkazov vychádzali a ako ich vyhodnotili, zároveň citovali ustanovenia, ktoré aplikovali a z ktorých vyvodili svoje právne závery. Myšlienkový postup súdov je v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky rozhodujúce skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijali.

10. Podľa názoru dovolacieho súdu je z odôvodnenia rozhodnutí súdov (oboch) nižších inštancií zrejmé aj to, z akých skutkových zistení a právnych úvah vychádzali, keď dospeli k záveru o nedôvodnosti nároku na náhradu nemajetkovej ujmy. Podľa najvyššieho súdu odvolací súd zrozumiteľne objasnil, z akého dôvodu v preskúmvanej veci zastával názor, že žalobcovia nepreukázali, že v ich prípade došlo k zníženiu dôstojnosti a vážnosti v spoločnosti značným spôsobom, keďže nepreukázali, že na ich strane došlo k takým následkom porušenia zásady rovnakého zaobchádzania, ktoré by umožňovali priznať im primerané zadost'učinenie v peňažnej forme, keďže nepreukázali skutočnosť, že by došlo k zníženiu ich dôstojnosti alebo vážnosti v spoločnosti alebo odborných kruhoch, pričom iba ich samotné tvrdenia o tom, že ako sudcovia najvyššieho súdu vybavujúci trestnú agendu, rozhodujúci trestné veci Špeciálneho súdu s konečnou

platnosťou, ako aj ich pocity, že sú dehonestovaní, degradovaní a označení za druhotriednych sudcov oproti sudcom Špeciálneho súdu, neznamenajú, že došlo k naplneniu § 9 ods. 3 antidiskriminačného zákona. Pre náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je nevyhnutné, aby došlo k značnému zníženiu dôstojnosti, spoločenskej vážnosti alebo spoločenského uplatnenia, čo žalobcovia (logicky vzaté po posúdení širších skutkových súvislostí, ako boli títo sudcovia vnímaní v spoločnosti) nepreukázali. Odvolací súd naostatok podľa najvyššieho súdu bližšie ozrejmil, že sťažovatelia ani nepreukázali, z akého dôvodu nebolo poskytnutie primeraného zadosťučinenia nálezom ústavného súdu z 20. mája 2009 postačujúce, keďže poskytnutie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je možné len vtedy, ak primerané zadosťučinenie (napr. ústne alebo písomné ospravedlnenie, za ktoré možno považovať aj samotnú konštatáciu existencie diskriminácie žalobcov a ostatných sudcov všeobecných súdov v citovanom rozhodnutí ústavného súdu) nebolo postačujúce na zhojenie následkov diskriminácie a zároveň došlo k značnému zníženiu dôstojnosti, spoločenskej vážnosti alebo spoločenského uplatnenia diskriminovanej osoby.

11. K námietke týkajúcej sa nesprávnosti skutkových zistení najvyšší súd poukázal na to, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci, pričom dovolaním sa nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižších inštancií a ani revízie nimi vykonaného dokazovania. Najvyšší súd pritom nezistil že by konanie súdov nižších inštancií bolo postihnuté závažným nedostatkom, ako je vada tzv. opomenutého dôkazu, vadou deformovaného dôkazu či porušením zásady voľného hodnotenia dôkazov, čo by v konečnom dôsledku mohlo viesť k popretiu zmyslu a podstaty práva na spravodlivý proces, a tým aj k vade zmätočnosti. Podľa dovolacieho súdu preto odvolací súd pri hodnotení skutkových záverov neopomenul vziať do úvahy žiadnu z namietaných skutočností či skutočností, ktoré v konaní vyšli najavo, a je zrejmé, ako a z akých dôvodov meritórne (rozsudkom) vo veci samej rozhodol. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu (ktoré treba v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie chápať ako jeden vecný celok) spĺňa požiadavky zákonného ustanovenia § 393 CSP týkajúceho sa náležitostí odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. Na podklade uvedeného preto dovolanie v časti namietajúcej existenciu vady podľa § 420 písm. f) CSP odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

12. Dovolanie podané z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia [§ 421 ods. 1 písm. a), b) a c) CSP] najvyšší súd odmietol podľa § 447 písm. f) CSP ako dovolanie, v ktorom dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

13. Najvyšší súd v rozhodnutí akcentoval, že pre všetky procesné situácie, v ktorých ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) CSP pripúšťajú dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zdefiniuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska citovaného zákonného ustanovenia môže byť pritom len otázka právna (teda v žiadnom prípade nie skutková otázka). Aby určitá otázka spĺňala kritérium prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP, musí ísť predovšetkým o otázku zásadného právneho významu (nie o otázku skutkovú), od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorá je v dovolaní vymedzená jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania. Zároveň platí, že právna otázka, ktorú má odvolací súd vo svojom rozhodnutí riešiť, musí byť rozhodujúca (kľúčová) pre rozhodnutie vo veci samej, t. j. že

ide o otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním (rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 158/2017).

14. Podľa dovolacieho súdu v konkrétnych okolnostiach veci sťažovatelia pri vymedzení dovolacieho dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci spôsobom uvedeným v § 432 ods. 2 v spojení s § 421 ods. 1 písm. a) CSP nepostupovali, keď poukázali na právoplatné rozsudky okresného súdu a namietali odklon „v otázke podmienok a predpokladov, ktoré zakladajú vznik nároku na náhradu nemajetkovej ujmy podľa antidiskriminačného zákona“. Pre právnu otázku podľa citovaného ustanovenia je totiž charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, ale odvolací súd sa svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“ (uznesenie najvyššieho súdu č. k. 3 Obdo 42/2018 z 21. augusta 2018). Ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu je vytváraná najvyššími súdnymi autoritami, ktorú vyjadrujú predovšetkým rozhodnutia a stanoviská najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, sťažovatelia však v súvislosti s nesprávnym právnym posúdením právnej otázky podmienok a predpokladov, ktoré zakladajú vznik nároku na náhradu nemajetkovej ujmy podľa antidiskriminačného zákona, poukázali na právoplatné rozhodnutia okresného súdu, v ktorým boli sudcom všeobecných súdov priznané náhrady nemajetkovej ujmy. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu však za žiadnych okolností nepatria rozhodnutia okresných súdov. V danom prípade ide o súdy prvej inštancie konajúce v občianskoprávných veciach, ktorým neprislúcha zjednocovať *in abstracto* judikatúru všeobecných súdov (*a contrario* R 71/2018), čo vo svojich dôsledkoch znamená, že pokiaľ by sa aj riešenie určitej právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od právnych záverov prijatých týmito súdmi, resp. by bola okresnými súdmi rozhodovaná rozdielne, nemôže ísť o odklon, resp. rozdielnu rozhodovaciu činnosť relevantnú v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Dovolací súd preto neprihliadol na označené rozhodnutia okresného súdu pri súčasnej neexistencii akýchkoľvek rozhodnutí najvyššieho súdu pojednávajúcich o diskriminácii vo veciach odmeňovania sudcov, ktoré by riešili podmienky, ktoré zakladajú vznik nároku na náhradu nemajetkovej ujmy podľa antidiskriminačného zákona, a preto sa ani nezaoberal tým, či sťažovatelia naformulovali právnu otázku alebo či uviedli, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Najvyšší súd preto dospel k záveru, že v predmetnej časti prípustnosť dovolania sťažovateľov z § 421 ods. 1 písm. a) CSP nevyplýva.

15. V kontexte § 421 ods. 1 písm. b) CSP najvyšší súd konštatoval, že právna otázka musí byť procesnou stranou vymedzená v dovolaní jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania. Dovolací súd ďalej zdôraznil, že § 421 ods. 1 písm. b) CSP dopadá len na takú právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil, t. j. vysvetlil jej podstatu a uviedol súvisiace právne úvahy spolu s dôvodmi, pre ktoré zvolil práve riešenie, na ktorom založil svoje rozhodnutie, a dovolací súd zároveň ešte túto právnu otázku neriešil.

16. Z predmetnej dovolacej námietky najvyšší súd hľadaním obsahu spornej právnej otázky z textu dovolania ako celku vyabstrahoval ako do úvahy prichádzajúcu rozhodujúcu právnu otázku tú, či samotné konštatovanie diskriminácie nálezom ústavného súdu z 20. mája 2009 zakladá oprávnenú požiadavku na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy a či v procese dokazovania postačuje už iba skúmanie výšky nemajetkovej ujmy.

17. Najvyšší súd v kontexte skúmania právnej otázky poukázal na to, že vo veci konajúce súdy nepriznali náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, keďže neboli splnené podmienky vyplývajúce z § 9 antidiskriminačného zákona a sťažovatelia ako žalobcovia neunesli dôkazné bremeno, keďže nepreukázali, že bola značným spôsobom znížená ich dôstojnosť a vážnosť v spoločnosti alebo odborných kruhoch.

18. Podľa najvyššieho súdu tak právna otázka, ktorej vyriešenie malo určujúci význam pre rozhodnutie odvolacieho súdu, spočívala v interpretácii § 9 antidiskriminačného zákona, a teda či boli splnené antidiskriminačným zákonom stanovené podmienky na vyhovenie podanej žaloby, ktorou sťažovatelia uplatňovali právo náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Právny záver odvolacieho súdu, ktorý odôvodňoval potvrdenie rozsudku súdu prvej inštancie o zamietnutí žaloby spočíval v posúdení, či na kompenzáciu následkov protiprávneho stavu spôsobom a za podmienok uplatnených žalobcami v spore boli alebo neboli splnené antidiskriminačným zákonom stanovené predpoklady, preto právna otázka, či samotné konštatovanie diskriminácie nálezom ústavného súdu z 20. mája 2009 zakladá oprávnenú požiadavku na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy a či v procese dokazovania postačuje už iba skúmanie výšky nemajetkovej ujmy, bola podľa názoru najvyššieho súdu pre rozhodnutie sporu irelevantná. Najvyšší súd preto uzavrel, že dovolaním napadnutý rozsudok krajského súdu nezávisel od vyriešenia právnej otázky, ktorú ako jedinú do úvahy prichádzajúcu z textu dovolania dovolateľov ako celku (§ 124 ods. 1 CSP) bolo možné vyvodiť, a že táto otázka nemala pre rozhodnutie odvolacieho súdu žiadny význam. Takáto otázka má v danom prípade povahu (len) akademickú, ktorej zodpovedanie dovolacím súdom by nemohlo viesť k zrušeniu alebo zmene dovolaním napadnutého rozhodnutia. Pritom cieľom civilného sporového konania (aj pred dovolacím súdom) je poskytnúť reálnu ochranu právam, nie riešiť teoretické otázky, ktorých výsledok sa nijako nepremietne do právnej sféry procesných strán.

19. Z dôvodu, že sťažovatelia ako dovolatelia nevymedzili právnu otázku, na ktorej riešení odvolací súd založil svoje rozhodnutie, dovolací súd uzavrel, že dovolacia argumentácia nepredstavuje vymedzenie podstatnej právnej otázky tak, ako to predpokladá § 421 ods. 1 písm. b) v spojení s § 432 ods. 2 CSP.

20. Vo vzťahu k sťažovateľmi označenému dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP najvyšší súd konštatoval, že ani tento sťažovatelia nevymedzili spôsobom uvedeným v § 432 ods. 2 CSP v spojení s § 421 CSP. Dovolatelia v nastolení požiadavky „*vyriešiť právnu otázku výšky nároku nemajetkovej ujmy pri diskriminácii, nakoľko existuje rozdielna rozhodovacia prax ohľadom tejto otázky a je namieste ustáliť kritériá posudzovania jej priznania*“, žiadnym spôsobom nenastolili, nevymedzili, neformulovali ani nepomenovali právnu otázku zásadného významu, ani neoznačili rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré danú otázku riešia rozdielne, pričom reálne ani nemohli. Najvyšší súd nemohol svoje rozhodnutie založiť na predpokladoch alebo domnienkach, ktorú otázku a ktoré (fakticky neexistujúce) rozhodnutia mal dovolateľ na mysli. Za týchto okolností dovolací súd opätovne nemohol pristúpiť k posudzovaniu žiadnych, či už procesnoprávných, alebo hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný či odvolací súd.

21. Na podklade uvedeného najvyšší súd uzavrel, že nebolo možné uskutočniť meritórny dovolací prieskum, keďže obsah dovolania a vymedzenie prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) CSP nemali zákonom vyžadované náležitosti, ale možno ich vnímať len ako nespokojnosť

s právnym názorom nižších súdov, pričom dovolateľmi tvrdené dôvody prípustnosti dovolania nie sú zákonom vyžadovaným spôsobom v dovolaní odôvodnené.

II.

Argumentácia sťažovateľov

22. Sťažovatelia namietajú právne pochybenie dovolacieho súdu pri vysporiadaní sa so skutočnosťou, že jednoznačne (ne)preukázali, že došlo k zníženiu vážnosti a dôstojnosti, a to nielen v odborných kruhoch, ale aj vo verejnosti a v rodinnom a súkromnom kruhu. Právne pochybenie vidia v tvrdení, že dostačujúce pre sťažovateľov bolo konštatovanie diskriminácie v náleze ústavného súdu z 20. mája 2009, a to z dôvodov, že sťažovateľom sa doteraz nikto neospravedlnil (i), ujma, ktorá bola spôsobená, nebola doteraz nahradená (ii), v konaní preukazovali zníženie dôstojnosti s prihliadnutím na postavenie sudcov najvyššieho súdu, ktorí rozhodujú o opravných prostriedkoch (iii), sťažovatelia neboli povinní preukazovať vznik ujmy na ich strane (iv), pri konštatovaní diskriminácie v náleze z 20. mája 2009 je povinnosťou orgánu štátu sa buď verejne ospravedlniť a uznať svoje pochybenie, čo sa nestalo, alebo priznať nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorú nie je potrebné zo strany sťažovateľov osobitne preukazovať (v).

23. Sťažovatelia ďalej namietajú, že nastolili a vymedzili otázku zásadného významu, ktorú žiadali dovolacím súdom riešiť, a to aké sú kritériá pri rozhodovaní o výške nároku nemajetkovej ujmy, pričom poukázali na vydané rozhodnutia v tých istých otázkach (rozsudok okresného súdu č. k. 25 C 1/2010 z 29. novembra 2010 a rozsudok okresného súdu č. k. 16 C 38/2009 z 31. októbra 2013), ktorými bola právoplatne určená povinnosť vyplatiť nemajetkovú ujmu.

24. Sťažovatelia napádajú aj záver o tom, že neuniesli dôkazné bremeno v spore, a tvrdia, že v predmetnom konaní sa nepreskúmava zníženie dôstojnosti a vážnosti. Podľa ich názoru dôkazy, ktoré predložili v podobe ich výpovedí, dostatočne zakladajú naplnenie podmienok a predpokladov na priznanie nároku, ktorý žalobou žiadali.

25. Sťažovatelia zdôrazňujú, že vychádzali z výšky funkčného príplatku za výkon funkcie sudcu Špeciálneho súdu, pričom ako sudcom najvyššieho súdu, ktorí rozhodujú o opravných prostriedkoch vo veciach, kde v prvom stupni rozhodol Špeciálny súd, ich výška funkčného príplatku ostala nezmenená. Až zákonom č. 122/2005 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, sa výška s účinnosťou od 15. apríla 2005 upravila na 6-násobok primeranej nominálnej mesačnej mzdy.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

26. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu, ako aj ustanovení ústavy a charty zakotvujúcich zákaz diskriminácie a porušenie práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa dohovoru a charty napadnutými rozhodnutiami okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť

obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

III.1. K namietanému porušeniu práv a ustanovení podľa ústavy, dohovoru a charty napadnutým rozsudkom okresného súdu a napadnutým rozsudkom krajského súdu:

27. V prípadoch, ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže (mohol) domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto ústavnú sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07, I. ÚS 1/2017).

28. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnutý rozsudok okresného súdu bol v zmysle príslušných zákonných ustanovení preskúmaný v rámci odvolacieho konania pred krajským súdom, uplatňujúc princíp subsidiarity, ktorý vyplýva z čl. 127 ods. 1 ústavy, ústavný súd konštatuje absenciu svojej právomoci napadnutý rozsudok okresného súdu preskúmať.

29. Argumentácia sťažovateľov sa vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu zameriava na jeho ústavnú neudržateľnosť pre nedostatočnosť dôvodov, ako aj nesprávne právne posúdenie.

30. Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že sťažovatelia predmetné námietky subsumovateľné pod vadu zmätočnosti spočívajúcu v porušení práva na spravodlivý proces a vadu nesprávneho právneho posúdenia právnej otázky odvolacím súdom vzniesli aj v dovolaní smerujúcom proti napadnutému rozsudku krajského súdu, ktorého prípustnosť vyvodzovali z § 420 písm. f) CSP a z § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP.

31. Keďže v rámci uplatnenej dovolacej právomoci sa najvyšší súd sťažovateľmi vznesenými dovolaciami námietkami (totožnými s tými, ktoré predostierajú v ústavnej sťažnosti) zaoberal a rozhodol o nich, uvedené vylučuje právomoc ústavného súdu sa meritórne relevantnou časťou ústavnej sťažnosti, ktorá smeruje proti napadnutému rozsudku krajského súdu, zaoberať (obdobne IV. ÚS 468/2018, IV. ÚS 503/2021).

32. Vzhľadom na už uvádzané skutočnosti ústavný súd časť ústavnej sťažnosti smerujúcu proti napadnutým rozhodnutiam okresného súdu a krajského súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K aplikovateľnosti ustanovení charty na prejednávaný prípad:

33. Podľa čl. 51 ods. 1 charty sú ustanovenia charty určené členským štátom výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Európskej únie. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie sa základné práva zaručené v právnom poriadku Európskej únie uplatnia vo všetkých situáciách, ktoré upravuje právo Európskej únie, avšak nie mimo týchto situácií. Pokiaľ teda určitá právna situácia nepatrí do pôsobnosti práva Európskej únie, nemôžu sa na akty členských štátov vzťahovať ani ustanovenia charty (porov. napr. rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 30. 6. 2016 vo veci C-205/2015, Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Brașov proti Vasilemu Tomovi, Biroul Executorului Judecătorească Horațiu-Vasile Cruduleci, body 23 a 24, ECLI:EU:C:2016:499, pozri aj II. ÚS 45/2017).

34. Vychádzajúc z predmetu konania o žalobe sťažovateľov (rozhodovanie o tzv. antidiskriminačnej žalobe pri odmeňovaní sudcov všeobecných súdov), ústavný súd dospel k záveru, že v prerokúvanej veci (vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecným súdom) dochádza (aj) k aplikácii práva Európskej únie, a to predovšetkým vo vymedzenom rozsahu rovnakého zaobchádzania v oblasti pracovných podmienok vrátane odmeňovania (smernica Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani a ktorá bola do antidiskriminačného zákona implementovaná).

35. Na tomto základe ústavný súd konštatuje, že v konkrétnych okolnostiach veci sa aplikujú ustanovenia charty.

III.3. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

36. Sťažovatelia atakujú rozhodnutie dovolacieho súdu pre jeho ústavnú neudržateľnosť z dôvodov, že sa vo svojej podstate stotožnil so záverom krajského súdu o tom, že sťažovatelia neunesli dôkazné bremeno týkajúce sa splnenia podmienok na priznanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy za diskrimináciu. Ďalej namietajú, že vo veci nastolili a vymedzili otázku zásadného významu, ktorú žiadali dovolacím súdom vyriešiť, k jej vyriešeniu pritom nedošlo. Vo všeobecnosti tak napádajú odôvodnenie rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré podľa ich názoru porušuje základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu. Námietka sťažovateľov však podľa názoru ústavného súdu nie je dôvodná.

37. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť preto možno považovať tú, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (porov. napr. I. ÚS 105/06, II. ÚS 66/2011, III. ÚS 155/09, IV. ÚS 35/02).

38. Ústavný súd ďalej považuje za žiaduce v rámci formulovania všeobecných východísk, ktoré tvoria ústavnoprávny základ jeho rozhodovania, o časti ústavnej sťažnosti sťažovateľov zvýrazniť, že jedným z kľúčových princípov základného práva na súdnu ochranu (obdobne ako práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je aj právo na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Jeho obsahom je právo strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti („fairness“) pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (napr. III. ÚS 135/04, III. ÚS 198/05, III. ÚS 34/07). Potreba náležité odôvodniť súdne rozhodnutie je daná tiež vo verejnom záujme, pretože je jednou zo záruk, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny, neprehľadný a že rozhodovanie súdu je kontrolovateľné verejnosťou (IV. ÚS 296/09).

39. Z judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a s právnym názorom účastníka konania (či strany sporu), je však povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (m. m. IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, IV. ÚS 340/04, III. ÚS 32/07).

40. V zmysle už prezentovaných záverov sa ústavný súd pri posúdení namietaného porušenia práva zaručeného ústavou napadnutým uznesením najvyššieho súdu sústredil a zameril na posúdenie otázky, či sa najvyšší súd s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľov, ktorú uplatňovali v podanom dovolaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, vysporiadal adekvátne a preskúmateľne a či má súdom zvolená interpretácia aplikovaných právnych noriem ústavnoprávne akceptovateľný charakter.

41. Prihliadajúc na relevantné časti odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ústavný súd zastáva názor, že najvyšší súd sa v rámci dovolacieho konania zaoberal dostatočným spôsobom dovolacou námietkou atakujúcou zmätočnosť odvolacieho rozhodnutia [§ 420 písm. f) CSP] predovšetkým vo vzťahu k záveru o neunesení dôkazného bremena sťažovateľov.

42. Z bodu 10 tohto uznesenia pritom vyplýva, že dovolací súd podrobne preskúmal odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu a poukázal na tú jeho časť, ktorá sa zaoberá skúmaním a následným vyhodnotením podmienok na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v zmysle § 9 ods. 3 antidiskriminačného zákona. Premisu založenú na skutočnostiach, že k naplneniu podmienok na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy nemožno dospieť len samotným tvrdením o pocitoch dehonestácie či degradácie žalobcov ako sudcov najvyššieho súdu oproti sudcom Špeciálneho súdu, považuje ústavný súd za ústavne udržateľnú.

43. Zo samotného relevantného ustanovenia § 9 ods. 3 antidiskriminačného zákona vyplýva, že domáhať sa náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch môže diskrimináciou poškodená osoba v prípade, že by primerané finančné zadostučinenie nebolo dostačujúce, pričom demonštratívne sú zároveň uvedené prípady, keď to tak je (zníženie dôstojnosti, spoločenskej vážnosti alebo spoločenského uplatnenia značným spôsobom). Pre náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je pritom logicky nevyhnutné (a vyplýva to zo samotného predmetného ustanovenia antidiskriminačného zákona), aby u diskrimináciou poškodeného existovala nemajetková ujma. Náhrada nemajetkovej ujmy tu má výlučne morálnu a osobnostnú povahu.

44. Účelom primeraného zadostučinenia (vrátane náhrady za nemajetkovú ujmu v peniazoch) je s ohľadom na § 9 ods. 3 antidiskriminačného zákona istá forma satisfakcie za nemajetkové ujmy, ktoré ako dôsledok diskriminácie nenastali u dotknutej osoby v jej majetkovej sfére, ale zasiahli osobnostné práva fyzickej osoby, akými sú právo na česť, dôstojnosť či iné čiastkové osobnostné práva (k tomu pozri uznesenie najvyššieho súdu č. k. 5 Cdo 24/2014 z 8. januára 2015).

45. Z už uvedených dôvodov preto predsa sťažovateľov o tom, že v konaní podľa antidiskriminačného zákona sa v prípade preukázania diskriminácie nepreskúmajú zníženie dôstojnosti a vážnosti pre účely priznania náhrady nemajetkovej ujmy (body 22 a 24 tohto uznesenia), nemôže obstať.

46. Napokon charakter náhrady nemajetkovej ujmy ako výsostne osobnostnej a morálnej satisfakcie (čoho sa domáhali sťažovatelia) bráni tomu, aby sa jej výška odvíjala od rozdielu v sume funkčného

príplatku (bod 25 tohto uznesenia). Takýto vzorec by mal svoje opodstatnenie v prípade požadovania reštitučného nároku t. j. nároku na majetkové plnenie, ktoré by umožnil nahradiť odopretý majetkový prospech (rozdiel v sume odmeňovania), nie však v prípade náhrady nemajetkovej ujmy.

47. Ani námietky týkajúce sa ústavnej neudržateľnosti odôvodnenia najvyššieho súdu k vade nesprávneho právneho posúdenia (body 23 tohto uznesenia) nie sú podľa názoru ústavného súdu dôvodné. Sťažovatelia namietajú, že vo veci nastolili a vymedzili otázku zásadného významu, pričom poukázali na rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktorými bola právoplatne určená povinnosť vyplatiť nemajetkovú ujmu, od ktorej sa odvolací súd odklonil.

48. Sťažovateľmi namietaný dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP sa viaže na ustálenú rozhodovaciu prax najvyššieho súdu, ktorá nebola podľa dovolateľa rešpektovaná zo strany odvolacieho súdu, a to v tom, že odvolací súd zaujal iný právny záver, než aký v konkrétnej právnej otázke zaujal najvyšší súd v iných rozhodnutiach.

49. Do pojmu ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu nepatria, čo potvrdzuje aj samotný § 421 ods. 1 písm. a) CSP, jednoznačne rozhodnutia súdu prvej inštancie, na ktoré v tejto súvislosti sťažovatelia odkazujú (k tomu pozri aj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn.. 3 Cdo 6/2017, 3 Cdo 158/2017, 4 Cdo 95/2017, 5 Cdo 87/2017, 6 Cdo 21/2017 a tiež 6 Cdo 129/2017 *a contrario*). Odôvodnenie najvyššieho súdu obsiahnuté v podstatnom v bode 14 tohto ustanovenia je preto v kontexte vady odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe ústavne udržateľné.

50. Za ústavne udržateľné považuje ústavný súd aj odôvodnenie k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP, a to opätovne s prihliadnutím na skutočnosť neuvedenia konkrétnych rozhodnutí najvyššieho súdu, ktoré by preukazovali, že relevantná právna otázka je rozhodovaná rozdielne (bod 20 tohto uznesenia).

51. Pokiaľ sťažovatelia ako dovolatelia riadne zastúpení v konaní o dovolaní advokátom zanedbali svoju povinnosť v dovolaní namietajúcom existenciu vady nesprávneho právneho posúdenia konkretizovať rozhodnutie dovolacieho súdu, od ktorého sa odvolací súd pri riešení konkrétnej právnej otázky odklonil, resp. rozhodnutia dovolacieho súdu, ktorými je určitá právna otázka rozhodovaná rozdielne, potom sa sami vystavili následku s tým spojenému, ktorý spočíva v nemožnosti uskutočniť meritórny dovolací prieskum, keďže hranice tohto prieskumu neboli vymedzené v súlade so zákonom.

52. Napokon ústavne súladným spôsobom sa najvyšší súd vysporiadal aj s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP (predovšetkým bod 18 tohto uznesenia). Právna otázka tak, ako bola z obsahu dovolania predloženého sťažovateľmi vyabstrahovaná, bola pre posúdenie veci z pohľadu splnenia podmienok na priznanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 9 ods. 3 antidiskriminačného zákona irelevantná, keďže rozhodnutie všeobecných súdov spočívalo na posúdení, či na kompenzáciu následkov protiprávneho stavu boli alebo neboli splnené antidiskriminačným zákonom stanovené predpoklady.

53. Berúc do úvahy všetky už uvedené predbežné závery k jednotlivým námietkam sťažovateľov, ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd svoje rozhodnutie vo veci odmietnutia dovolania sťažovateľov zdôvodnil v dostatočnej, výstižnej a presvedčivej podobe. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní preto dospel k záveru, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu

a obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorého vyslovenia porušenia sa sťažovatelia domáhajú, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o jeho porušení. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v relevantnej časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.4. K namietanému porušeniu práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa dohovoru a charty a nediskriminácie podľa charty napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

54. Zohľadňujúc obsah argumentácie sťažovateľov, títo namietajú porušenie práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života a porušenie nediskriminácie ako dôsledok napadnutého uznesenia najvyššieho súdu z pohľadu záruk na súdnu ochranu. Vzhľadom na absenciu vyslovenia porušenia práva na súdnu ochranu ako spôsobilého predpokladu spochybňovania vecného posúdenia tzv. antidiskriminačnej žaloby neprichádza do úvahy ani vyslovenie porušenia citovaných práv zaručených dohovorom a chartou.

55. Ústavný súd preto relevantnú časť ústavnej sťažnosti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

III.5. K namietanému porušeniu čl. 12 ods. 2 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

56. Vzhľadom na skutočnosť, že označené ustanovenie ústavy neupravuje základné ľudské práva a slobody, ktorých ochrany by bolo možné domáhať sa samostatne v konaní podľa čl. 127 ústavy, ústavný súd relevantnú časť ústavnej sťažnosti odmietol pri predbežnom prerokovaní podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

57. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, zaoberať sa ďalšími návrhmi v nej uplatnenými stratilo svojej opodstatnenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. mája 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu